Οι ρωσικές διεργασίες για ανατροπή των τετελεσμένων στα Βαλκάνια έστελναν την Ελλάδα στην απέναντι από τη Ρωσία όχθη, καθώς κυρίως αυτή θα έχανε από μια νέα ρύθμιση. Ο ιταλοαυστριακός εκβιασμός ότι δεν θα αναγνωριστεί η ελληνική κυριαρχία στο Αιγαίο, αν η Ελλάδα επιμείνει στη διεκδίκηση της Βόρειας Ηπείρου αλλά και η ιταλική κατοχή των Δωδεκανήσων, έφερε το Ελληνικό κράτος εξ ορισμού αντίπαλο της Αυστρίας και της Ιταλίας. Εκτός, όμως, από κάποιες ξεχασμένες αψιμαχίες στην Ήπειρο, ο ελληνικός στρατός ουσιαστικά πολεμούσε συνεχώς ένα χρόνο, δίνοντας αδιάκοπες μάχες χωρίς να έχει χάσει καμιά. Και η Ελλάδα είχε διπλασιαστεί σε έκταση και πληθυσμό. Μ' άλλα λόγια ήταν υπολογίσιμη δύναμη στην περιοχή και γειτονική στην Τουρκία. Από την πλευρά του, ο Ελευθέριος Βενιζέλος άφηνε να διαφανεί η συμπάθειά του προς τη Γαλλία. Που έβλεπε την Ελλάδα σαν αντίπαλο δέος και της Αυστρίας και του πανσλαβισμού μέσω Σερβίας. Έτσι, η Γαλλία διαμήνυσε ευγενικά στη «φίλη και σύμμαχο Ρωσία» ότι δεν ευνοούσε ανατροπή των συμφωνιών του Βουκουρεστίου. Και αυστηρά στην Αυστρία ότι θα την έβρισκε μπροστά της, αν επιχειρούσε νέα μείωση των ελληνικών εδαφών.

Υπήρχε, όμως, και άλλη «ευτυχής συγκυρία». Η από το 1889 σύζυγος του Κωνσταντίνου και πρόσφατα (1913) βασίλισσα Σοφία ήταν αδερφή του αυτοκράτορα Γουλιέλμου της Γερμανίας. Και ο Κωνσταντίνος «αξιωματικός του γερμανικού στρατού». Κι ο ελληνικός στρατός ο μόνος που είχε ανατρέψει με τη λόγχη φρούρια κατασκευασμένα από τους Γερμανούς (Μπιζάνι). Και μια ελληνοτουρκική προσέγγιση θα αποτελούσε ισχυρό αντίρροπο του ρωσικού επεκτατισμού στα Βαλκάνια. Έτσι, η Γερμανία διαμήνυσε ευγενικά στη «φίλη και σύμμαχο Αυστρία» πως δεν ευνοούσε νέα μείωση της ελληνικής επικράτειας. Και αυστηρά στη Ρωσία ότι θα την έβρισκε μπροστά της, αν επιχειρούσε ανατροπή των συμφωνιών του Βουκουρεστίου.

Με όλα αυτά, οι επιρροές στα Βαλκάνια είχαν δυο ξεκαθαρισμένους πόλους: Την Οθωμανική αυτοκρατορία προσανατολισμένη στις κεντρικές αυτοκρατορίες και τη Σερβία ξεκάθαρα ενάντιά τους. Το Μαυροβούνιο πάντα ακολουθούσε τη Σερβία, οπότε θεωρείτο περιττό να ερωτηθεί. Από εκεί κι έπειτα, όλα παίζονταν. Η Ελλάδα έγινε ξαφνικά η πολύφερνη νύφη, την οποία οι πάντες κολάκευαν. Η Βουλγαρία ήταν στα πρόθυρα της νευρικής κρίσης: Με τη Ρωσία δεν μπορούσε να νιώθει ασφαλής, αφού μια στο Βερολίνο και μια στο Βουκουρέστι την είχε εγκαταλείψει, ενώ οι Σέρβοι μόνο σύμμαχοι δεν μπορούσαν να λογιστούν μετά τον Β' Βαλκανικό πόλεμο. Άρχισε πάλι να φλερτάρει με τις κεντρικές δυνάμεις προσπαθώντας να βυθίσει στη λήθη το ότι είχε πρόσφατα απεμπολήσει τη συμμαχία της με την Αυστρία, από την οποία είχε ωφεληθεί την αναγνώρισή της ως ανεξάρτητο βασίλειο. Δεν ήταν εύκολο. Έτσι κι αλλιώς, η Αυστροουγγρική αυτοκρατορία αισθανόταν απέχθεια προς καθετί σλαβικό και η Βουλγαρία είχε από καιρό ενταχθεί στη «σλαβική οικογένεια». Η εκκρεμότητα επρόκειτο να διατηρηθεί και μετά την έκρηξη του πολέμου, ως τη στιγμή που θα ανοιγόταν «το κουτί με τις προσφορές». Με τη Ρουμανία να περιμένει υπομονετικά, ποιους θα διαλέξει η Βουλγαρία, για να πάει με τους αντίπαλους.

Η μπαρουταποθήκη της Ευρώ πης

Στη συγκεκριμένη στιγμή, το μπαρούτι της Ευρώπης ήταν οι αλύτρωτοι Σλάβοι. Κι όλη αυτή η εκρηκτική ύλη ήταν στοιβαγμένη στα Βαλκάνια και γύρω από αυτά. Έτσι, όχι άδικα, τα Βαλκάνια ονομάστηκαν «η μπαρουταποθήκη της Ευρώπης». Αποθηκάριος εν ενεργεία ήταν η Αυστροουγγρική αυτοκρατορία που προσπαθούσε να ισορροπήσει πάνω στο στρώμα των Τσέχων, Σέρβων, Σλοβένων και Κροατών Σλάβων υπηκόων της που αφορμή γύρευαν να επαναστατήσουν. Και πρώην αποθηκάριος η Οθωμανική αυτοκρατορία, από την οποία είχαν απαλλαγεί οι Βούλγαροι και οι Σέρβοι του Μαυροβούνιου και της Σερβίας. Η οποία Σερβία ασφυκτιούσε και «διαρρήγνυε τα ιμάτιά της» από αγανάκτηση, καθώς έβλεπε «7.000.000 αδερφούς Σλάβους» να υποφέρουν κάτω από τον αυστριακό ζυγό στις περιοχές Βοσνίας, Ερζεγοβίνης, Σλαβονίας, Δαλματίας και Κροατίας. Για τους Σλοβένους δε μιλούσαν ακόμα. Ο χάρτης εξηγεί το γιατί: Βρίσκονται αρκετά μακριά και, για να φτάσει κάποιος εκεί από τη Σερβία, πρέπει να κατέχει τα ενδιάμεσα εδάφη και την απέραντη παραλία που συνεπάγονται. Άλλωστε, εκεί βρίσκεται και η (τότε, κάτω από αυστριακή κατοχή) Τεργέστη και δεν ήταν ώρα ν' ανταγωνιστούν και τους Ιταλούς που την ήθελαν για δικό τους λογαριασμό.

Στα εδάφη της ουγγρικής επικράτειας δρούσε η Σερβοκροατική Εταιρεία που υπέστη μύριες όσες διώξεις από το επίσημο κράτος. Συνήθως, τα μέλη της σέρνονταν σε δίκες και καταδικάζονταν για εσχάτη προδοσία. Το αναπόφευκτο αποτέλεσμα ήταν η οργάνωση να τυλίγεται με το φωτοστέφανο της θυσίας και να δυναμώνει όλο και πιο πολύ. Στα 1908, όταν προσαρτήθηκαν και τυπικά η Βοσνία και η Ερζεγοβίνη, η Σερβοκροατική Εταιρεία βρήκε πλήθος αποδέκτες στο σύνθημα για μια νέα Μεγάλη Σερβία. Στα 1909, η «Μεγάλη Σερβία» αποτελούσε κυβερνητική προγραμματική διακήρυξη. Οι βαλκανικοί πόλεμοι και η δημιουργία του αναχώματος της Αλβανίας στην προσπάθεια για έξοδο στην Αδριατική έκαναν την υλοποίηση του οράματος για τη Μεγάλη Σερβία επιτακτικό καθήκον κάθε Σέρβου πατριώτη. Η «Ομλάντινα», μια παλιά νεολαιίστικη οργάνωση από την οποία ξεπήδησε το σερβικό ριζοσπαστικό κόμμα, προπαγάνδιζε απροκάλυπτα.

Για την Αυστροουγγαρία, το μήνυμα ήταν διπλό: Η Σερβία ήταν το φιτίλι που, αν άναβε, απειλούσε να βάλει φωτιά στο μπαρούτι και να τινάξει την αυτοκρατορία στον αέρα. Κι ακόμα, η Σερβία ήταν το κυριότερο εμπόδιο στον δρόμο της Αυστρίας για έξοδο στο Αιγαίο. Κι ενώ ο σιδηροδρομικός άξονας Βερολίνου - Βαγδάτης προχωρούσε, η παρακαμπτήριος

«Βιέννη - Κωνσταντινούπολη» καρκινοβατούσε. Με τη Ρωσία να μεθοδεύει το δικό της πρόγραμμα, το οποίο στηριζόταν σε μια πανσλαβική επανάσταση εναντίον της Αυστρίας με τον τσάρο προστάτη και οδηγό. Και τους Σέρβους στα πεδία των μαχών. Μόνο που, για τους Ρώσους, «ο δρόμος για τη Βιέννη περνά από το Βερολίνο». Χωρίς την απαλλαγή της από τον γερμανικό μπελά, η Ρωσία είχε να υπερπηδήσει τεράστιες δυσκολίες. Και στη Γερμανία μόλις είχε θεσπιστεί «ειδικός πολεμικός φόρος» για την ενίσχυση των εξοπλισμών, που από καιρό είχαν πάρει ξέφρενους ρυθμούς. Οπότε ο άξονας Βερολίνου - Βιέννης ήταν δεδομένος και γι' αυτόν τον λόγο. Η Αυστρία μπορούσε να δράσει.

Η επίσημη αυστριακή θέση εκφράστηκε και δημόσια με επιχειρήματα που τη θεμελίωναν: «Η Σερβία πρέπει να σβηστεί από τον χάρτη. Μέση λύση δεν υπάρχει». Τον Αύγουστο του 1913, λίγες μόλις ημέρες μετά τη λήξη του Β' Βαλκανικού πολέμου και ενώ οι προστριβές για τη χάραξη των αλβανικών συνόρων βρίσκονταν στην ημερήσια διάταξη, η Αυστρία ήταν έτοιμη να εισβάλει στη Σερβία. Ούτε η Ρωσία μπορούσε να την εμποδίσει ούτε η Γερμανία θα είχε ουσιώδη αντίρρηση. Προέκυψε όμως πρόβλημα με την Ιταλία. Από το 1882, υπήρχε στα χαρτιά η «Τριπλή Συμμαχία» Γερμανίας, Αυστροουγγαρίας και Ιταλίας αλλά η Ρώμη ποτέ δεν ήταν δεδομένη. Κάθε ιταλική κίνηση την εποχή εκείνη υπάκουε στους στόχους που προωθούσε το κίνημα του ιρεδεντισμού (από την ιταλική λέξη irredenta = αλύτρωτος) το οποίο ντοπάριζε τα πλήθη. Ο ιταλικός αλυτρωτισμός διεκδικούσε δυο ελβετικά καντόνια, τη Νίκαια και την Κορσική από τη Γαλλία και τη Μάλτα από τη Βρετανία. Κυρίως όμως ενδιαφερόταν για τους «αλύτρωτους αδερφούς» στο Κεντρικό και Νότιο Τιρόλο (νοτιοανατολικά στις Άλπεις), στη χερσόνησο Ιστρία (στον μυχό της Αδριατικής) και στη Δαλματία. Και βέβαια, στις πόλεις Τεργέστη και Γκορίτσια. Η ανάμειξη της Ιταλίας στην Αλβανία και η εμπορική διείσδυσή της στο Μαυροβούνιο ερμηνεύτηκαν σωστά από την κυβέρνηση της Βιέννης. Η εκστρατεία στη Σερβία αναβλήθηκε. Για ένα χρόνο.

(τελευταία επεξεργασία, 7.5.2009)